

Miliaria Lapponica, Aelsingia et Botnica quorum 22 uni grad. respon.
Miliaria Germanica 15 uni grad.

Quercken

Laponia. Karta över norra
Sverige 1611 av kartografen
Anders Bure.

Tre huvudbonader. Från vänster:
Karl XII:s trekornshatt, guldberlock
som tillhört en av mösspartiets ledare
Baron Rudbeck, samt kung Adolf
Fredriks kröningshatt.

el
HISTORIEN
* OM SVERIGE MED *
FARAH

HÄXOR, KRIG
OCH VETENSKAP

Farah Abadi
Anna Sommansson Richter
Anders Nyberg

BONNIER
CARLSEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Stormaktstiden

Stormaktstiden börjar

Frihetstiden

Frihetstiden börjar

Gustavianska tiden

Gustavianska tiden börjar

STORMAKTSTIDEN

1611 till 1718

- Sida 8-9: Krig i 100 år
10-11: Johan ♥ Maria
12-13: Livets viktigaste fest
14-15: Tvingades bli soldater
16: Skrytbygget sjunker
17: Varför sjönk Vasaskeppet?
18-19: Krigarkungens dotter
20: Mer pengar till krig
21: Stulet land
22: Solens barn
23: Det samiska samhället
24: Trummorna brinner
25: Förbud och regler
26-27: En förtrollad värld
28: Det stora oväsendet
29: Jakten på häxor
30-31: Jobba som soldat
32: En krigsgalen kung
33: Livet i fält
34-35: Trossen
36-37: Kungen är död!
37: Nya tider

Om samerna, sida 21-25.

FRIHETSTIDEN

1718 till 1771

- 38: Fler får bestämma
39: Hattar och mössor
40: Det fria ordet
41: Forskning för nytta
42-43: Idésprutor och uppfinningar
44-45: Skola för rika pojkar
46-47: Carl von Linné
48: Husförhör
49: Skola för fattiga
50-51: Hemska barnhem
52-53: Hemlighuset
54-55: Lyx och jordpäron
56: Konstiga regler
57: Skillnad mellan fattig och rik

GUSTAVIANSKA TIDEN

1772 till 1809

- 58-59: Teaterkungen tar över
60-62: Mord på maskerad
63: Sverige krymper
64-65: Mer makt åt folket
66-67: Bildförteckning
68: Svenska regenter 1611-1809

Romerska siffror

Det är många kungar i den här boken. Man använder romerska siffror för att visa vilket nummer i ordningen varje regent har. Romerska siffror är bokstäver som går att översätta till våra (arabiska) siffror. Så här:

I = 1	XI = 11
II = 2	XII = 12
III = 3	XIII = 13
IV = 4	XIV = 14
V = 5	XV = 15
VI = 6	XVI = 16
VII = 7	XVII = 17
VIII = 8	XVIII = 18
IX = 9	XIX = 19
X = 10	XX = 20

L = 50	D = 500
C = 100	M = 1 000

"Karl XII"
är alltså
"Karl den 12:e".

År 1900

År 2000

I dag

Hej!

SVERIGE ÄR PÅ väg in i en tid då vårt lilla land kommer att växa till ett stort och mäktigt rike. Maktlystna kungar krigar och erövrar områden, men folket plågas. Rädslan för häxor gör att hundratals kvinnor anklagas och dödas runt om i landet.

Men nya idéer börjar så småningom sprida sig och det blir lättare att tycka och tänka som man vill. Fler lär sig läsa och skriva, och det görs stora framsteg inom vetenskap.

När handeln med andra länder tar fart kommer ny, exotisk mat och tjusiga kläder till Sverige. Men lyxen är bara till för de rika – på gatorna kryllar det av fattiga barn. Livet är orättvist och många vill förändra samhället. När kungen skjuts mitt på en maskeradbal blir det till slut början på något nytt – folkets väg till makten.

Nu ska vi
resa till 16- och
1700-talet i Sverige.
Det är en riktigt
spännande tid!

STORMAKTSTIDEN

KRIG I 100 ÅR

Sverige har fått en ny kung. Gustav II Adolf är bara 17 år, men han vill göra Sverige till ett stort och mäktigt rike. Stormaktstiden är här!

GUSTAV II ADOLF blev kung år 1611. Han var egentligen för ung för att styra själv, men genom att samarbeta med *riksrådet* så fick han mycket makt redan innan han blev myndig.

Axel Oxenstierna var medlem av riksrådet och Gustav II Adolf litade mycket på honom. Axel hade stort inflytande och mycket makt.

RIKSRADET bestod av några av de viktigaste och mäktigaste adelsmännen i Sverige. De var rådgivare som hjälpte kungen att fatta beslut om hur landet skulle styras.

Gustav II Adolf

REGERINGSTID 1611-1632

KÄND FÖR Att leda sin armé på ett skickligt sätt.

VALSPRÅK "Med Gud och segrande vapen".

ÖVRIGT Kallades för "Lejonet från Norden".

Streiff var en av Gustav II Adolfs stridshästar. Den finns bevarad på Livrustkammaren i Stockholm.

När Gustav II Adolf var ute och krigade så skötte Axel Oxenstierna det mesta hemma i Sverige.

Gustav II Adolfs och Axel Oxenstiernas

5 BÄSTA TIPS FÖR ATT GÖRA SVERIGE TILL EN STORMAKT

1. KUNGENS VILJA ÄR LAG

Kungen ska vara enväldig, alltså vara den som bestämmer på egen hand.

2. KRIG ÄR VIKTIGT

Om Sverige är bra på att kriga, så blir vi ett rikt och mäktigt land som andra länder respekterar.

3. TJÄNA MYCKET PENGAR

så att Sverige kan ha en stark armé.

4. TRO PÅ GUD

Gud vill att Sverige ska försvara den protestantiska kristna tron. Vi måste kriga för att skydda den.

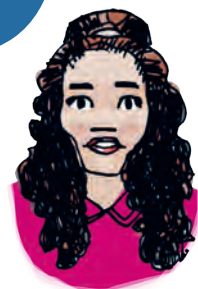
5. VAR STOLT ÖVER SVERIGE

Sverige är ett speciellt land som kan bli bäst i Europa. Alla svenskar ska vara stolta över sitt land.

Sverige år 1611. Kungen anser nu att Sápmi är en del av landet. Läs mer på sidan 21-25.

Ett land som är en stormakt kontrollerar och påverkar andra länder.

Axel Oxenstierna blev kungens närmaste man. Tillsammans gjorde de upp planerna för hur Sverige skulle växa och bli mäktigare och rikare.

Nu börjar perioden som kallas *stormaktstiden*, då Sverige kom att bli större än någonsin tidigare. Totalt deltog Sverige i elva krig på 100 år. De flesta striderna utkämpades utanför Sveriges gränser. Landet växte och blev rikt och mäktigt, men människorna i Sverige fick betala ett högt pris.

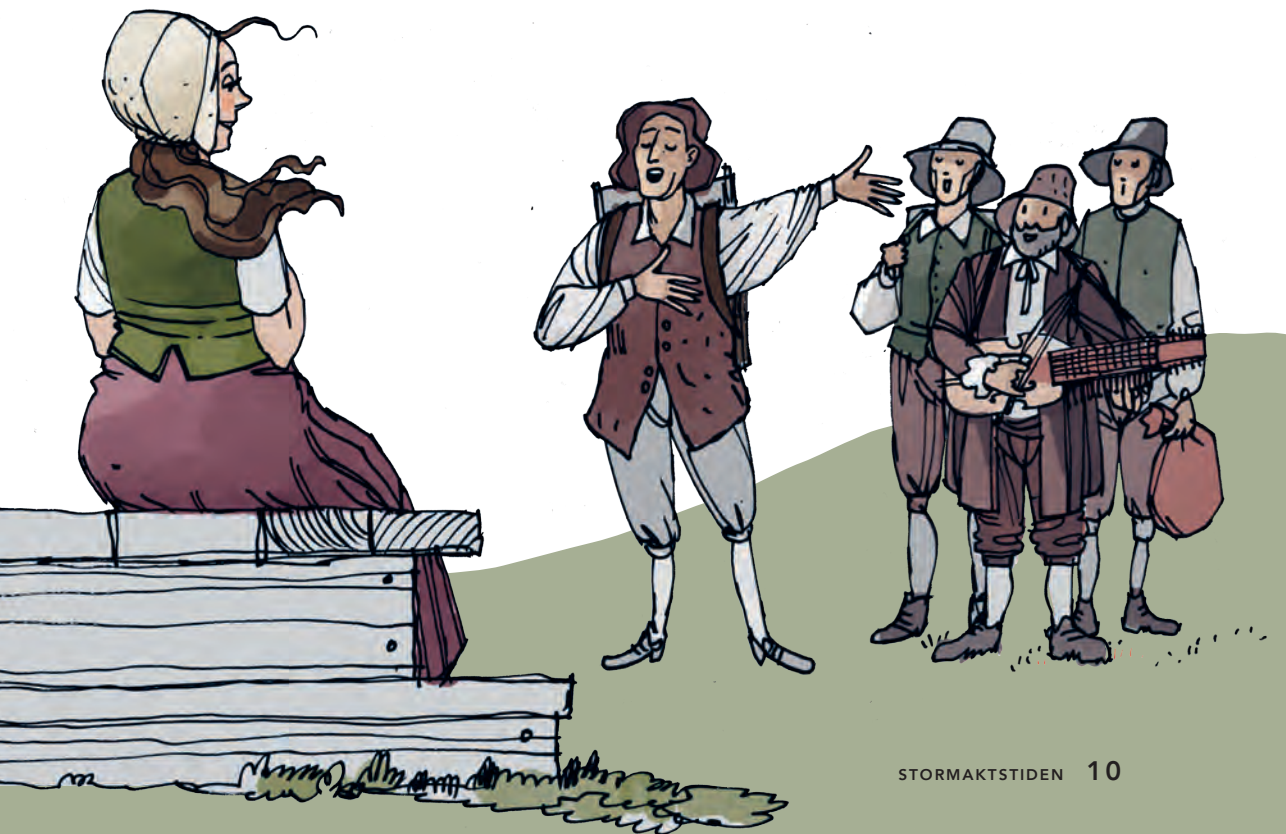
JOHAN ♥ MARIA

Johan har tagit med sina vänner för att uppvakta Maria. De spelar och sjunger sånger. När kvällen kommer bjuder Maria in Johan till sin sovplats på höskullen.

NATTFRIERI VAR ETT sätt att dejta på 1600-talet. De unga paren fick prova att vara tillsammans en natt för att lära känna varandra bättre.

Tonårsflickor hade ofta sina sovplatser på loftet i uthus och lador, och där tog de emot friarna. Om de gillade varandra och blev kära så kunde de sedan fråga sina föräldrar om de fick gifta sig.

Traditionen med nattfrieri var särskilt vanlig i norra delarna av Sverige.

Reglerna för nattfrieri var stränga. När de träffades och sov tillsammans skulle de vara fullt påklädda och de fick inte röra vid varandra.

Om man kom från en fattig bondfamilj var det viktigt att gifta sig med en person som var bra att samarbeta med. Det gjorde det lättare att klara det tunga arbetet på gården tillsammans.

Det var annorlunda för de som växte upp i rika familjer. För dem var valet av livspartner något som hela släkten kunde lägga sig i. Ett giftermål sågs som ett viktigt förbund mellan olika familjer. Det skulle gärna förbättra både ekonomin, makten och statusen för medlemmarna i de olika släkterna.

LIVETS VIKTIGASTE FEST

Marias och Johans föräldrar sa ja när de frågade om de fick gifta sig. Nu har dagen kommit för deras bröllop. Hela byn är bjudna på festen.

EN BRÖLLOPSFEST KUNDE pågå i flera dagar. Ofta var det brudens familj som ordnade allt. De bjöd på mycket mat, som kött, bröd, gröt och kål, och man drack öl och ibland brännvin. Byns spelemän spelade musik och man dansade polska och andra folkdanser långt in på natten. Alla fick vara med. En bröllopsfest var ett tillfälle att fira både kärleken och den viktiga gemenskapen i byn.

De nygifta har vigts av prästen i kyrkan och kommer till bröllopsfesten med häst och vagn.

Äktenskapet var en stor händelse i människornas liv. Innan giftermålet var ungdomarna på landsbygden pigor eller drängar, men som gift blev man hustru och husbonde. Mannen hade ofta huvudansvaret för jordbruket och de tyngre sysslorna. Kvinnan ansvarade för hushållet och djuren.

När de var gifta fick de också skaffa barn. Det var bra att ha många barn som kunde hjälpa till med allt som måste göras, och för att de senare skulle kunna ta över gården efter sina föräldrar.

Hårda bud

Enligt kyrkan var äktenskapet ett förbund som var instiftat av Gud. Det skulle gälla livet ut. Att skilja sig var svårt, och att vara otrogen var förbjudet. Det straffades mycket hårt. Ibland med döden.

Hemgift och gåvor

De som gifte sig fick ofta gåvor av sina föräldrar. Kvinnor kunde få *hemgift*, som mark, skog eller boskap. Mannen fick ofta ta över sina föräldrars gård. Genom äktenskapet överfördes familjens egendom till den nya generationen.

Spöstraff var vanligt om man varit otrogen.